

İRAN'A GELEN İSRAİL İLE İLİŞKİLİ ÜRÜNLER KONUSUNDA İRAN'IN POLİTİKASINA YÖNELİK NOT

Ülkemizden İran'a gelen İran varışlı veya İran trasit bazı araçlarda yer alan ve İsrail ile ilişkisi bulunan ürünler hakkında zaman zaman ortaya çıkan sorunlar gerek nakliyatçı gerek ihracatçı firmalarımızı zor durumda bırakmaktadır. Müşavirliğimizce yapılan gözlemlere göre, İran gümrük yetkililerinin konuyu Savcılığa aktarması halinde söz konusu araçların geri gönderilerek yüklerine el konması uygulamasına başvurulabildiği gibi, hem araçların hem yüklerin alıkonması da mümkün olabilmektedir.

Konunun yasal çerçevesinin öğrenilmesini teminen yapılan araştırmada, uygulamanın 19 Ekim 1992 tarihinde yürürlüğe giren 20 Eylül 1992 tarihli "İsrail'e Karşı Yaptırıma Yönelik İslam Ülkeleri Ortak Kanunu"na dayandığı tespit edilmiştir.

Söz konusu Kanun'a göre İran İslam Cumhuriyeti, İslam Konferansı Zirvesi'nde alınan kararlar doğrultusunda İsrail ile doğrudan ve dolaylı her türlü alış verişe sürekli ve kesin olarak karşı olduğunu, bu politikayı kapsamlı bir şekilde sürdüreceğini bildirmektedir.

Anılan İslam Konferansı Zirvesi'nde ayrıca, bütün ülkelerde, İslam Konferansı Teşkilatı üye ülkelerinin İsrail bankaları veya sermayesinin bir kısmının İsrail'e ait olan bankalar nezdinde bulunan yatırımları hususunda inceleme yapması ve incelemenin sonucunun gerekli önlemlerin alınması amacıyla İslam Konferansı Teşkilatı'na rapor etmesi de kararlaştırılmıştır.

Söz konusu Kanun'da yer alan maddelerde mevcut önemli bazı hususlar aşağıda özetlenmiştir.

1. Gerçek veya tüzel tüm kişilerin, İsrail'de mukim şahıs veya şirketler veya İsrail uyruklu şahıslar veya İsrail'e ya da İsrail'in menfaatine çalışan kişiler ile ikamet yerlerine ve yapılan ticari anlaşmanın niteliğine bakılmaksızın doğrudan veya dolaylı olarak her türlü alışverişi yasaklanmıştır. İsrail'de menfaati, şubesi ya da temsilcisi olan ulusal ve yabancı firma ve kuruluşların da anılan firma ve şahıslarla iş ilişkisine girmekten kaçınmaları gerekmektedir.

2. İran İslam Cumhuriyeti'nde İsrail'e ait her türlü mal, ürün, para ve taşınabilir varlıkların girişi, alışverişi ve ticareti yasaklanmıştır. İster İsrail'den ithal edilsin, ister üretiminde kullanılan girdilerden küçük bir bölümü dahi İsrail menşeli olsun, bahsekonu ürün İsrail ürünü sayılmaktadır. Kanun'a göre, taşınması esnasında İsrail'e uğrayan ve oradan gelen ve yukarıda sayılan şahıs ve firmalara ihraç edilen ürünler de İsrail malı sayılmaktadır.

3. İran'daki ithalatçının, üretici ülkeyi ve ilgili malın üretiminde hiçbir çeşit ve miktarda İsrail ürününün kullanılmadığını teyit eden bilgileri içeren bir menşe belgesi temin etmesi gerekmektedir.

4. Yukarıdaki hususlar İran İslam Cumhuriyeti'ndeki serbest bölgeler için de geçerlidir. Ürünün ülke içerisinde boşaltılması ya da transit olarak ülkeyi geçmesi hallerinde uygulanmaktadır. Ancak uygulama, İran'ın o ülke ile olan anlaşmalarına aykırı olmamalıdır.

T.C.
TAHRAN BÜYÜKELÇİLİĞİ
TİCARET MÜŞAVİRLİĞİ

5. Yukarıda 2 nci maddede belirtilen ürünlerin teşhiri, alım-satımı veya hibe gibi şekillerde edinilmesi yasaklanmıştır.

6. Bu Kanun hükümlerini ihlal eden kişi İsrail ile ticaret yapmaktan dolayı cezaya tabi tutulmaktadır. El konulan mallar İran'ın malı olarak kayda geçirilmektedir. Ayrıca, sözkonusu ticarete kullanılan araçlara, sahibinin kimliğinin açıklanmasını müteakip haciz konmaktadır.

7. Sözkonusu ticaretin, ithalatı yapanların içinden birisinin durumu ihbar etmesi ile ortaya çıkması halinde yukarıdaki bahsekonu ceza o kişi için askıya alınmaktadır. Haciz uygulaması bu hükmün dışında bırakılmaktadır.

8. Kanun'a aykırılık halinde, masrafları Kanun'u ihlal eden kişilere at olmak üzere, mahkeme tarafından verilen hüküm büyük harflerle yazılıp bastırılır ve üç ay süreyle bu kişilerin ticari firmaları, fabrikaları ve mağazalarının kapılarının üzerine takılmaktadır. Şahısların bu hükmü etkisiz kılmak amacıyla yer değiştirme, saklama vb. teşebbüsü tespit edildiği takdirde üç aya kadar hapis veya 100 adet Bahare Azadi (Altın) veya karşılığı para ödeme veya her ikisi birden ceza söz konusu olmaktadır.

9. Kanun'a aykırı hallerin ortaya çıkarılmasına yönelik ihbarda bulunan veya bahsekonu ürünlerin hacze çıkarılmasına destek veren devlet makamı olan veya olmayan her kişiye ödül verilmektedir. Ödülün değeri hacze çıkarılan malın değerinin %20'si kadar olup, yerel yasalara göre daha yüksek bir oran da belirlenebilir.

İran'ın söz konusu uygulamada oldukça hassas ve katı olduğu gözlenmekte, bu nedenle, firmalarımızın yaşadığı sıkıntıların çözümünde güçlük çekilmektedir.

Bu itibarla, firmalarımızın İsrail ile herhangi bir şekilde ilişkili bulunan ürünleri İran'a veya İran üzerinden transit gönderme uygulamasına başvurmamaları, kendilerinin ve parsiyel yüklerin bulunduğu araçlarda konuyla ilgisi olmayan firmaların da mağduriyetinin önüne geçilmesi bakımından önem taşımaktadır.

Arz olunur.